

A távmunka keretrendszer

A távmunka felügyeletéhez, adminisztrálásához és használatához egy internetes keretrendszer hozunk létre, amelyben több szereplő (adminisztrátor, megrendelő, feldolgozó, jóváhagyó) munkáját lehet nyomon követni, beosztani. Az eltérő szerepkörök eltérő jogosultsággal rendelkeznek, amit menet közben lehet finoman hangolni, módosítani, ezzel elérhető, hogy mindenki csak a saját munkájához szükséges információkhoz férjen hozzá, védve azokat az adatokat, amelyek bizalmasak.

A szerepkörök egymással tetszőlegesen kombinálhatók, vagyis egy személyben rendelkezhetünk feldolgozó és ellenőrzői jogkörrel, vagy lehetünk megrendelők és adminisztrátorok. Azonban célszerű a munka hatékonyságának, pontosságának érdekében az átfedések csökkentése, hogy csak a nekünk kiosztott feladatokkal kelljen törődnünk.

A rendszer másik eleme a könyv, amely a megrendelés, várakozás, feldolgozás és jóváhagyás fázisokon keresztül megy át (ahogy látható, a fázisok és a szereplők nagyban hasonlítanak egymáshoz, ezáltal biztosítjuk, hogy egy adott, fontos tevékenységnek kiemelt személye legyen, aki csak azzal a lépéssel kell hogy foglalkozzon).

A bemutatott eljárás távmunkának tekinthető, mert:

- földrajzi értelemben egymástól nagy távolságra is elvégezhető a megrendelés és az adatrögzítés;
- a kivitelezés során ténylegesen felhasználtuk az információs-kommunikációs eszközök által nyújtott lehetőségeket;
- munkaszervezési szempontból heti egy-két alkalommal történő, időszakra vagy feladat elvégzésére szóló, a munkavállaló által választott feltételek között zajló és a munkáltatóval történő meg egyezés szerint honorált tevékenységről van szó.

Aktuális kérdés a távmunka könyvtári alkalmazása, mert a minisztériumok által támogatott és támogatandó módszer, és újabb lehetőséget nyújt a könyvtárak és a könyvtárosok együttműködésére.

Dr. Egyházy Tiborné – Vizi Szilárd – Tóth Gábor

(Elhangzott a 13. Network Shopon, Győrött, 2004 áprilisában.)

A könyvtárosképzés szellemisége főiskolánkon

A Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán a könyvtárosképzésnek komoly hagyományai vannak, ezért érdemes röviden felidézni a kezdeteket is.

Az 1945 utáni kultúrpolitikánk fontos feladatként jelentkezett a könyvtári rendszer megszerzése és szakemberekkel történő ellátása. Debrecenben 1963-ban az elsők között szerveződött meg a népművelő-könyvtáros szak mint iskolarendszerű könyvtárosképzés. Ez a nappali tagozaton 1975-ben megszűnt, a társadalmi igény azonban nem, hiszen jó szakemberekre változatlanul szükség volt. Így az oktatás szakkollégiumi keretekben folytatódott tovább.

Már a képzés első tizennyolc éve is több mint kétezer diplomás szakembert adott a magyar közművelődésnek. A népművelő-könyvtáros szakon végzettek ma megtalálhatók a művelődési tárcától a községi intézmények, könyvtárak vezető posztjaiig sok helyen, a kiváló szellemű szakembergárda gerincét alkotva.

1993-tól napjainkig a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán a négyéves tanítóképzéshez igazodva, szakpárban folyik a négyéves könyvtárosképzés.

A tavalyi tanévtől kezdődően – a kor követelményeinek megfelelő – változások történtek: a szak az informatikus-könyvtáros elnevezést kapta. Beindult a kommunikáció-tanító és a kommunikáció-informatikus-könyvtáros szakpár is, mindkettő nagyon szerencsés újításnak bizonyult. Hallgatóink kétszakos diplomájában így tanító-informatikus-könyvtáros, illetve kommunikáció-informatikus-könyvtáros megnevezés szerepel. Ez egy speciális helyzetet teremt, és nagyon sajátos szemléletet alakít ki.

Az új szakpárosítás nem csak a könyvtár irányában hat kedvezően, mivel a kommunikáció területén széles műveltségre van szükség – ehhez jó alapot nyújtanak az informatikus-könyvtáros szak tantárgyai, szellemisége. Egy mai kommunikációs szakembernek tökéletesen felkészültnek kell lennie, az információk gyors elérése alapfeltétel. Ehhez jól használható ismereteket kap.

A főiskola könyvtáros szakcsoportja az oktatás megszervezésekor mindig szem előtt tartotta, hogy a könyvtári rendszer legfőbb feladata a

kultúra közvetítése. Ma is jellemző az oktatás szellemiségére, hogy a kultúra és a tudás méltó helyen szerepel az értékskálánkon, és a hallgatókban kialakítja a művelődés igényét. Jellemző az egyre korszerűbb technikákkal folyamatosan lépést tartó tanterv is.

Közhely, de igaz: a világ gyorsan változik. Annak idején, alig fél évszázada, a Pennsylvanai Egyetemen az első számítógépek egyike, az ENIAC, 18 ezer elektroncsövet tartalmazott, és harminc tonnát nyomott egy hetven négyzetméter alapterületű teremben. Gondoljuk el, hogy hol tartunk ma. *Vámos Tibor* híres hasonlatával élve, ha úgy fejlődne az autópálya, mint a számítástechnika, akkor egy Rolls-Royce húsz dollárba kerülne, motorja akkora lenne, mint egy gyufafej, százezer kilométer per órással sebességgel száguldana, és három litert fogyasztana egymillió kilométeren.

Ha ebbe belegondolunk, könnyen rájövünk, hogy aki ma lemarad, az kimarad...

Éppen ezért az informatikus-könyvtáros tanterv nemcsak a könyvtár- és információtudomány köré szerveződik, hanem nagy figyelmet szentel az informatikának is, a hallgatók nem kizárólag adatbázis-kezelésről vagy integrált rendszerekről tanulnak. A képzés során tehát nem csupán szoftverek felhasználói lesznek – gondoljunk bele, hogy ma már a legújabb nemzedékek is könnyedén elboldogulnak a különböző keresőkkel. Nem elég, ha egy könyvtáros fel tud tölteni egy adatbankot vagy kiválóan katalogizál. Jó, ha ismeri magát a számítógépet – mint gépet –, de az sem árt, ha képes honlapok elkészítésére is.

A tantervben szereplő információtechnológia, könyvtári szolgáltatások, tájékoztatás, információ, valamint intézménymenedzsment és szervezetfejlesztés nevű tárgyak már a marketingmunkára is nagy hangsúlyt fektetnek. Ez ma már a könyvtáros szakma egyre fontosabb részét képezi.

Itt mondom el, hogy, a főiskola hallgatói nemrég részt vettek egy országos felmérésben. Kiderült: sok felnőtt nincs tisztában például az- zal, hogy egy könyvtárban nemcsak könyvek és folyóiratok vannak, hanem videokazetták, CD-ROM-ok és más egyéb dokumentumok is. Vagy olcsó – néhol esetleg ingyenes – internet-hozzáférés is biztosított. Ha ez a helyzet 2004-ben, akkor a könyvtáraknak égető szükségük van jó menedzsmentre, jó PR-re, azaz közönségkapcsolatra is: „folyamatos párbeszédre az információ

fogyasztóival”. Az információ is létrehozta a maga piacát, az informatikus-könyvtárosnak pedig világosan át kell látnia ezen a piacon a kereslet-kínálat viszonyát.

A modern kort lehet szeretni, lehet nem szeretni, viszont a kommunikációs fejlődéssel nem lépést tartani elég vakmerő vállalkozás. Minden évben vannak tanulmányi kirándulások is, melyek keretében a nemzeti könyvtár mellett országos hatáskörű könyvtárakat látogatnak meg a hallgatók.

A gyakorlati képzés során a hallgatók tájékozódnak a korszerűen felszerelt könyvtárak munkájáról, bekapcsolódnak különböző munkafolyamatok végzésébe, jártasságot szerezve az aktuális információtudományi kérdésekről. Így a diploma megszerzése után új ötletekkel, kreatívan viszonyulnak a szakmához.

Szintén az említett korszerű tendenciára utal, hogy a tárgyak között már az 1993/94-es tanévtől kezdődően ott szerepel a kommunikációelmélet éppúgy, mint az információkereső rendszerek vagy a hálózati ismeretek.

A kommunikáció szakkal való párosítás több előnnyel járt. Egyrészt nem annyira leterheltek a hallgatók óraszám tekintetében, mint a tanító szakosok, másrészt a könyvtári tájékoztatásban teljesen új fejezetet nyitott ez a fajta szemlélet. Információs társadalmunkban óriási a kommunikáció szerepe, hiszen a különböző közösségek hatásos működésének alapja a „hasonlóan gondolkodás” állapota. Ez csak olyan „tudásközösségekben” jöhet létre, ahol magas szintű kommunikáció folyik.

Sokan, sokszor jövendölték már az írásbeliség és az olvasás végét. Látnunk kell azonban, hogy az írásbeliség szerepe nem csökkent, csak az internet hatására átalakult. Sőt, ha az e-mail népszerűségét nézzük, akkor egyértelmű, hogy a számítógépes levelezés megjelenésével az írásbeliség új korszaka jött el. Főiskolánk felismerte, hogy az új irányokhoz, a változásokhoz alkalmazkodni kell.

A könyvtár és a könyvtáros szerepe sem csökken, csak átalakul: míg a könyvtár információt szolgáltat, addig a könyvtáros segít eligazodni a hallatlanul nagy mennyiségű információ között. Döbbenetes, hogy mennyi információ marad feldolgozatlan. Ez mindenképpen egyfajta „elmaradt intellektuális haszon”. Főiskolánk az informatikus-könyvtáros képzés során igyekszik felké-

szíteni a hallgatókat arra is, hogy a világban található információkat megtanulják valamiképpen az emberi kommunikáció szolgálatába állítani.

A tájékoztatás tantárgy ezért fontos szerepet kap a képzésben – ez a tárgy öt féléven keresztül szerepel az órarendben, és végül szigorlattal zárul. Már csak azért is jelentős, mert felkutatja és megfelelő időben, megfelelő formában az érdeklődő rendelkezésére bocsátja mindazokat az információkat, amelyekre munkája eredményes végzéséhez szüksége van. Az információk kezelése korunk nagy kihívása, és több mint valószínű, hogy az információs válság megoldása informatikus-könyvtárosok nevéhez is fűződik majd.

A személyes, jó kapcsolat kiépítése nagy szerepet játszik oktatóink tevékenységében. Mivel a szak mind a négy évfolyamán tanítanak, alkalomuk nyílik a hallgatókkal való kapcsolatteremtésre. A főiskolán, a főiskolai könyvtárban, a különböző rendezvényeken gyakran van lehetőség új irányokat kijelölő párbeszédre, eredményes együttműködésre.

A hallgatók véleménynyilvánítása írásban és szóban történik. Írásban a hallgatóktól egy alkalommal kérnek véleményt, észrevételeket vagy javaslatot. Egy tanító–könyvtár szakos, másodéves hallgató például így ír:

„Tanulmányaink során sok tanárral megismerkedtünk, de a csoport egyöntetű véleménye az, hogy a könyvtár szakos tanárokkal alakult ki a legközvetlenebb kapcsolatunk. Maximálisan törekednek arra, hogy érthetően leadják a tananyagot, és emellett emberileg is figyelnek ránk. Folyamatosan ellenőrzik, hogy hogyan sajátítjuk el az ismereteket. A csoport minden tagjának az a véleménye, fontos, hogy a főiskolán megmaradjon ez a szak...”

A nappali tagozatos képzés mellett az 1998/99-es tanévtől kezdődően másoddiplomás könyvtár szakos képzést is indított a főiskola felsőfokú diplomával rendelkezők számára, öt féléves időtartamban. Kérdőíves felmérés alapján a képzésről a következő véleményt formálták:

„Először idegennek és bonyolultnak tűnt minden, de fokozatosan megismerkedtünk a szakma minden apró tudnivalójával, és így azok egy egységes egészévé álltak össze. Jónak tartjuk a szervezést, hasznosnak ítéljük meg az itt folyó képzést. Színvonalas előadásokat hallgattunk, a követelmény magas színvonalú. Sokat tanultunk, amit a mindennapi munkánk során tudunk alkal-

mazni. Sokat változott a szemléletünk a könyvtári, sőt az egész pedagógiai munkával kapcsolatban.”

A képzés infrastrukturális hátterét biztosítja a könyvtáros, illetve informatikus-könyvtáros szak szaktantermében elhelyezett közel ezernyelcszáz kötetes szakkönyvtári letéti állomány is. Debrecenben eszkozháttérként rendelkezésünkre áll számos könyvtár: a Debreceni Egyetem Központi Könyvtára mint nemzeti gyűjtőkörű könyvtár, a Tiszántúli Református Egyházkerület Kollégiumi Nagykönyvtára, a társult egyetemek könyvtárai, a megyei, városi könyvtár és számos iskolai könyvtár.

Számítógépes infrastruktúránkat képezik továbbá az oktatók számára a pályázatokon nyert számítógépek, a hallgatók részére pedig a főiskola két korszerűen felszerelt számítógépes szaktanterme a szükséges szoftverekkel és állandó internetes elérhetőséggel. A kommunikáció–informatikus-könyvtáros szakos hallgatók számára pedig egy új, modern tévé- és videostúdió biztosítja a legkorszerűbb ismeretek elsajátítását és a gyakorlatban való alkalmazását.

Andriska János

II. évfolyamos, kommunikáció–informatikus-könyvtáros szakos hallgató
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző
Főiskola, Debrecen

Olvasni jó! **– az interneten is***

A közelmúltban végzett felmérések szerint a népesség nagyobb hányada számára az olvasás mint szórakozási forma megszűnt vagy megszűnőben van. Ha a gyermek a családban, az iskolában nem találkozik az olvasás örömeivel, sohasem lesz belőle olvasó felnőtt. Az olvasóvá nevelést nem lehet elég korán kezdeni, ezért fontos feladatunknak tekintjük, hogy a számítógép lehetőségeit az olvasás megszerettetésének a szolgálatába állítsuk.

A tartalomszolgáltatók felelőssége igen jelentős abban a tekintetben, milyen olvasnivalót kínálnak azoknak a gyermekeknek és fiataloknak,

* Elhangzott a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon, április 23-án.